

Сухенко В.Г.

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української філології та історії
*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна*

Скрябіна П.Є.

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна*

УКРАЇНСЬКА МОВА В МІЖНАРОДНІЙ ОСВІТІ

Статус української мови у світі, на державному рівні країни, у суспільстві, галузях економіки, техніки, науки, зокрема й освіти, залежить від глобалізаційних процесів. Завдяки міжнародним освітнім програмам та культурним проектам зацікавленість іноземцями українською мовою зростає. Тому актуальним є питання місця української мови в сучасному міжнародному освітньо-культурному просторі, а також оцінка її впливу на формування позитивного іміджу України на світовій арені.

Розроблення освітніх програм з вивчення української мови стало результатом багаторічної праці української діаспори та культурних організацій за кордоном. Політичні події ХХ століття спричинили переїзд українців до інших країн, де вони створювали активні громади. Формування мережі культурно-освітніх установ сприяло підтримці національної ідентичності та популяризації української мови як серед корінних жителів, так і серед зацікавлених іноземців. Завдяки зусиллям діаспори та дослідників почали з'являтися перші університети із програмою українознавства за кордоном. Одним із напрямів діяльності університетів є випуск наукових праць, які сприяють популяризації української культури та мови серед іноземних та українських студентів.

У США українські студії є важливим інструментом збереження та популяризації української культури й науки. Серед провідних установ – Українська вільна академія наук, заснована в 1950 році в Нью-Йорку. Академія видає наукові праці, підтримує архіви й дослідницькі центри, проводить конференції. Наукове товариство ім. Тараса Шевченка, відновлене в США після ліквідації в Україні, працює в кількох містах, організовуючи конференції та проводячи

дослідження. В Українському науковому інституті Гарвардського університету, заснованому в 1973 році, досліджують історію, мову й культуру України, публікують журнал та організують міжнародні конференції. Колумбійський університет із 2003 року проводить курси українських студій, а Канзаський університет пропонує магістерську програму з української мови та культури. Популяризують українську спадщину через виставки й освітні програми Український інститут Америки, Південно-Дакотський інститут української культури та інші освітні установи [1].

Канадський інститут українських студій, заснований у 1976 році, є провідним центром україністики та має значний вплив на культурне й наукове життя громадян у Канаді. У закладі займаються науковими розробками, організують курси з українознавства, а також пропонують безкоштовне навчання для українців через російсько-українську війну [2].

У Польщі майже всі українознавчі центри співпрацюють з українськими університетами й аналітичними центрами. Одним із головних осередків виступає кафедра україністики Варшавського університету, заснована у 1953 році, яка пропонує програми як на бакалаврському, так і на магістерському рівнях й видає наукові вісники. У Ягеллонському університеті діє факультет українознавства, який розробляє академічні програми, а з 2021 року працює кафедра польських та українських студій, де вивчають історичні та сучасні відносини між двома державами [3].

У Франції українська мова вперше була внесена до навчальної програми Національного інституту східних мов (INALCO) у 1938 р. Після подій 1991 р. зросла зацікавленість до української мови, і її почали викладати в семи французьких університетах: Париж-1, Париж-2, Париж-4 (Сорбонна), Париж-8, Бордо-3, в університеті Пуатьє та в Національному інституті східних мов. У 2009 р. на кафедрі безперервної освіти вперше почали викладати українську мову в університеті Люм'єр Ліон-2 [4].

Українську мову та літературу в Італії викладають переважно в Римському та Міланському університетах. Варто зазначити, що в Італії вийшов друком перший сучасний перекладний словник української мови, виданий міланським видавництвом Ноерлі. За словниковим матеріалом (132 000 слів і значень) це перша праця такого обсягу з української мови в західній лексикографії. Окрім того, це перший словник, який відображає особливості нового українського правопису після реформи 2019 року.

В університетах і дослідницьких центрах в Японії приділено значну увагу вивченню української мови та культури. Яскравим прикладом є Міжнародний християнський університет та Японський університет економіки, які допомогли українським студентам під час повномасштабного вторгнення росії в Україну,

запропонували стипендії, проживання та освітню підтримку. Водночас з метою зміцнення академічних зв'язків Японія планує протягом п'яти років прийняти 100 українських студентів та 10 дослідників, надавши гранти [5].

Варто зазначити, що найуспішніший розвиток україністики відбувся в демократичних країнах із сильною та добре організованою українською діаспорою або з тісними історичними зв'язками з Україною. Однак у країнах з меншою діаспорою українознавство розвивається нерівномірно, що підкреслює різницю в темпах розвитку україністики та російських студій.

Країни Азії, які зосереджені на вивченні української мови та культури, стикаються з різними перешкодами, такими як мовний бар'єр, культурні відмінності та поширеність російськомовних наративів у багатьох школах.

Унаслідок важливих подій в Україні, такі як Євромайдан та російсько-українська війна, почав зростати міжнародний інтерес до української мови та культури, підвищився рівень послуговування українською мовою в засобах масової інформації, у публічному просторі та в професійному середовищі. Також завдяки закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» зміцнився статус української мови, що привернуло увагу міжнародної спільноти.

Важливе значення в системі розширення дослідницьких мереж мають громадські проекти. Наприклад, волонтерські розмовні клуби різних форматів проекту «Єдині» ініціативи «Навчай українською» були створені з метою підтримання тих, хто намагається перейти на українську мову, та надання їм посильної допомоги. Варто зазначити, що за три місяці діяльності волонтери проекту охопили 700 мотивованих учителів та понад 17 тисяч учасників, які вже перейшли на українську мову [6].

Інтерес до вивчення української мови та послуговування нею в кризових ситуаціях різко зріс у перші тижні після початку війни, пік припав на кінець березня та залишався стабільним до кінця 2022 року. Понад 1,3 мільйона людей у всьому світі почали вивчати українську мову на знак солідарності.

Міжнародне поширення української мови потребує кількох стратегічних дій. Важливо активно популяризувати та просувати українські студії в країнах з невеликою українською діаспорою через співпрацю університетів та програми академічного обміну. Державі варто виділяти фінансові ресурси для підтримки таких програм, залучаючи міжнародні гранти, культурні фонди, державну підтримку. Крім того, щоб підвищити зацікавленість у вивченні української мови, необхідно створити програми працевлаштування для тих, хто закінчив курс українознавства, що додатково стимулювало б здобувачів освіти.

Список використаних джерел:

1. Мерфі Н. Українознавчі наукові установи в США (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету*. Вип. ХІХ. Запоріжжя, 2005. С. 381-386.
2. Канада. *Освітній Всесвіт*. URL: <https://vsesvit.mio.k.lviv.ua/country/ca> (дата звернення: 19.11.2024).
3. Українські студії у Польщі: де викладають та досліджують українську мову, культуру, історію та політику. *Наш вибір – інформаційний портал для українців у Польщі*. URL: <https://naszwybir.pl/ukrayinski-studiyi-u-polshhi/> (дата звернення: 19.11.2024).
4. Université Lumière Lyon 2. URL: <https://hal.univ-lyon2.fr/hal-02471383v1/document> (дата звернення: 19.11.2024).
5. Japan to Accept 100 Ukrainian University Students in 5 Years; Will Also Take 10 Scientists as Foreign Research Fellows. *The Japan News – News from Japan, Breaking News, Politics, Economy, Culture*. URL: <https://japannews.yomiuri.co.jp/politics/politics-government/20240730-201612/> (date of access: 19.11.2024).
6. Волонтерські ініціативи з вивчення української мови – потужний мовний фронт для місцевих громад. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/news/volonterski-initsiatyvy-z-vyvchennia-ukrainskoi-movy-potuzhnyi-movnyi-front-dlia-mistsevykh-hromad> (дата звернення: 19.11.2024).

